

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 13 (3517) ●

● ЧАЦВЕР, 30 САКАВІКА, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: **WWW.GOLAS.BY**

**Дадому едзе
з песнямі**
Гасцінна сустракаў
даўгаўпілскіх
беларусаў горад
Астравец **Стар. 2**

**Сэрца часцінка
ў вёсцы Хамінка**
Вёскі ды гарады
Бацькаўшчыны заўсёды
вабяць да сябе тых, хто
адтуль родам **Стар. 3**

**3 Палтаўшчыны
— у Мінск**
Стар. 4

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

У вясновую пару штогод у наваколлі Турава шырока разліваюцца воды Прыпяці

Горад старажытны, горад малады

Для мяне старажытны Тураў, што ў Жыткавіцкім раёне Гомельшчыны, — гэта горад маёй маладосці. У 1964-м пасля заканчэння курсаў па падрыхтоўцы кіраўнікоў танцмайстраў якраз туды я прыехаў працаваць па накіраванні Гомельскага ўпраўлення культуры. Паслалі ж мяне, як тады казалі, падымаць харэаграфічныя калектывы. Там, шчыра кажучы, я і сам хораша падняўся. Паспрыяла таму найбагацейшая зямля, таленавітыя людзі, якія самі зберагаюць ды з любою перадаюць нашчадкам лепшыя народныя абрады, традыцыі.

Цяпер на Замкавай гары ў Тураве ўзвышаецца магутная постаць Свяціцеля Кірылы Тураўскага. Як вядома, з горадам цесна спалучаны лёс знакамітага святара. Сам жа Тураў згадваецца ў старажытных летапісах

яшчэ ў 980 годзе.

Тураўцы, як называюць сябе там жыхары, — унікальныя людзі. Часам жартуюць: “Тураўцы мы, а не чалавекі!”. У тым сэнсе, што адрозныя ад іншых. Памятаю з мінулага, ды і цяперашніх тураўцоў ведаю працавітымі, таленавітымі, спагаднымі. Кожнаму вандроўніку — дапамогуць, чым змогуць. Добрым словам і справай падтрымаюць. Тая зямля, людзі з іх самабытнымі талентамі былі для мяне своеасаблівай Народнай Акадэміяй, дзе я вучыўся жыць у ладзе з сабою, зямлёю, людзьмі ды Сусветам. Па гэты час для мяне тураўскія спевы, абрады, танцы, паданні — як залацінкі на прыгожым палатне бацькаўшчыны, як чыстая крынічка народнай мудрасці, з якой прыемна смагу наталіць. Бываючы ў Тураве, заўсёды дзякую гораду, людзям зямлі Тураўскай за жыццёвую

навуку. І гэтыя словы ўдзячнасці — таксама ім, дарагім, прысвячаю.

Помніцца, у Тураў, калі я там працаваў, прыязджалі вядомыя людзі: Уладзімір Мулявін, Васіль Быкаў, Генадзь Цітовіч, Ігар Лучанок, фалькларысты Васіль Ліцьвінка, Ніл Гілевіч (бо Ніл Сымонавіч быў і вялікім паэтам, і цудоўным знаўцам народнай культуры!), Пётр Гуд і многія іншыя. Колькі цікавыхразмоў, сустрэч, выступленняў там было... Пра тое згадаў у нядаўна, калі завітаў у Тураў. Сустрэліся там з старшынёй гарвыканкама Сяргеем Скарапацкім. Расказаў яму пра свае планы: сустрэцца з дзецьмі, школьнікамі ды іх выхавацелямі. Пагаварыць пра багатыя скарбы духоўнай мисцовай культуры.

Потым завітаў у дзіцячы садок. Там якраз малая пад кіраўніцтвам старэйшых рыхтаваліся да Калядаў:

развучвалі абрадавыя гульні. Малеча схабятала: “Дзе Каза ходзіць, там жыта родзіць./ Дзе Каза хвостом — там жыта кустом...”. Спявалі песню “Святы вечар, добры вечар...”. А як танцаць! Мне расказалі: гэтыя жывыя танцы ўжо з поспехам выступаюць і на розных раённых святах, фэстах.

А ў 1-й тураўскай школе, дзе мяне гасцінна сустрэлі настаўнікі ды вучні, мы гаварылі пра народнае мастацтва. Пра тое, як яно, вобразна кажучы, умее людзей у людзі выводзіць. Я нагадаў, што былыя вучні школы, якія танцавалі ў народным ансамблі “Прыпяць”, не згубіліся ў жыцці. Скажам, Васіль Стаднік стаў прафесійным артыстам — у Дзяржаўным акадэмічным хоры імя Генадзя Цітовіча. А Фёдар Сядзельнік цяпер — заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі, жыве ў Ленінградскай вобласці. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

Прыязджайце,
калі ласка!

Кацярына Мядзведская

**Удзельнікі III Фэсту
мастацтваў беларусаў свету,
які пройдзе з 7 па 11 верасня,
выступаць у розных рэгіёнах
Беларусі**

Пытанні пра чарговы Фэст мастацтваў беларусаў свету не рэдкія ў рэдакцыйнай пошце. Нядаўна ў Мінікультуры Беларусі прайшло першае пасяджэнне аргкамітэта фэсту. Адказ маем станоўчы: фэст будзе! Так што — прыязджайце, калі ласка!

Свята пройдзе з 7 па 11 верасня. Як паведаміла дырэктарка Рэспубліканскага цэнтры нацыянальных культур Вольга Антоненка, яно прысвячаецца сёлетнім юбілеям: 135-м угодкам Янкі Купалы і Якуба Коласа, 500-годдзю беларускага кнігадрукавання і 950-годдзю Мінска.

Адкрыццё фэсту і святочны канцэрт пройдуць у Белдзяржфілармоніі, пасля творчыя калектывы беларусаў замежжа і асобныя выканаўцы выступаць на пляцоўках Мінска. Пабываюць і ў рэгіёнах краіны. Запланаваны сустрэчы літаратараў, выставы мастакоў, фатографіі, народных майстроў. А ў Мастацкім музеі адкрыецца экспазіцыя карцін мастакоў з ліку беларусаў замежжа, у Белдзяржфілармоніі прэзентуюць творчы шлях за мяжой аднаго з беларускіх артыстаў. Арганізатары ўжо рыхтуюць і насычаную культурную праграму: экскурсіі па горадзе, наведванне мінскіх музеяў...

Па словах Вольгі Антоненкі, усяго ў фэсце паўдзельнічаюць каля 250 беларусаў з замежжа. Заяўкі на ўдзел прымаюцца да 1 чэрвеня. Відэазапісы творчых нумароў, падрабязную інфармацыю пра сябе можна дасылаць на адрас: 220029 Мінск, вул. Чычэрына, 19, оф. 105, альбо на e-mail: rcpnk-1994@mail.ru. Тэлефоны для даведак: +375(017)2900408, 2378604.

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Па ўсім свеце сябры

Кацярына Мядзведская

**Амаль год Міхаіл Рыбакоў
узначальвае Культурны цэнтр
Беларусі ў Варшаве. Ягоны
прафесійны шлях цесна
спалучаны з дзейнасцю
беларускіх суполак замежжа.**

Добрыя справы — доўга ды прыгожа помняцца. Калі на пачатку года аўтарскі калектыў нашай газеты атрымліваў спецыяльную прэмію Прэзідэнта дзеячам культуры і ма-

стацтва, то за кулісамі святочнай сцэны Палаца Рэспублікі мы пазнаёміліся з народным майстрам саломаліцення Раіса Раманеня — таксама адна з сёлетніх лаўрэатак. Згадала, пачуўшы пра нашу газету, як гадоў 15 таму навучала свайму рамяству беларусаў Адэсы, Белгарада-Днястроўскага, Кішынёва... У творчым дэсанце да супляменнікаў ва Украіне і Малдове былі тады і артысты фальклорнага гурта “Вербіца” на чале з Алесем Свірскім, і супрацоўнікі апарата УПаўнаважанага

(на той час — Камітэта) па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Міхаіл Рыбакоў, і нашы калегі-журналісты з “Голасу Радзімы”...

Слухаючы спадарыню Раісу, я ўспомніла, як пра тую ж паездку расказаў і Міхаіл: “Вандроўка да беларусаў Адэсы і Кішынёва, аўтапрабег на аўтобусах МАЗа... Гэта ж адны з самых яркіх успамінаў пра сустрэчы з супляменнікамі за мяжой! Тады я ўпершыню пабачыў, як яны любяць Бацькаўшчыну, як ту-

Хлебам-соллю сустракаюць гасцей

жаць па ёй. А выступленне “Вербіцы” ў Адэсе, на Дзерыбасайскай, — ну як цяпер перад вачыма. Жанчына-

глядка, што стаяла побач са мной, і ўсміхалася, і падпывала, і плакала. Колькі пачуццяў! → **Стар. 2**

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Дадому едзем з песнямі

Гасцінна сустрэкаў даўгаўпільскіх беларусаў горад Астравец

З творчых сустрэч у розных гарадах, якіх апошнім часам нямала выдалася ў паэта Станіслава Валодзькі, мяркую, гэтая — асаблівая. Яно і зразумела: прыехаў з Даўгаўпілса — дадому, ды яшчэ з сябрамі, ды з песнямі. Розныя СМІ паведамлялі ўжо, што 18 лютага на Гродзеншчыне, у Астраўцы прайшла цёплая творчая сустрэча “Радзімы позірк мілы” з ураджэнцам Астравецкага раёна, сябрам Саюза пісьменнікаў Беларусі, паэтам Станіславам Валодзькам. Ладзіла яе Астравецкая раённая бібліятэка. Прыехалі на Бацькаўшчыну і супрацоўнікі Даўгаўпільскага Цэнтра беларускай культуры (ЦБК), сябры Беларускага культурна-асветніцкага таварыства “Уздым”.

Як вядома, сёлета — знакавы для Беларусі год: 500-я ўгодкі беларускага кнігадрукавання. А вось жа й творцы з Астравеччыны маюць свае кніжкі. Дарэчы, у адной з публікацый ёсць прыгожы вобраз: астравецкія паэты — духоўныя нашчадкі французкага паэта Пёма Апалінэра. У якога, згадаем, беларускія родавыя карані. Больш за тое: шляхціцы Кастравіцкія ды Жылінскія былі ў XIX стагоддзі ўладальнікамі астравецкага маёнтка. І якраз з іх паходзіў спадар Пём. Ягоны дзед эміграваў у Італію ў другой палове XIX стагоддзя, таму паэт нарадзіўся ў Рыме: у 1880-м. Як піша журналістка Аксана Ярашонак, пра сваю крэўную павязь з родам Кастравіцкіх Апалінэр не забываў, пра што сведчыць і яго поўнае імя: Вільгельм Альберт Уладзімір Аляксандр Апалінарыі Вонж-Кастравіцкі. Вось такі суродзіч ёсць і ў Станіслава Віктаравіча Валодзькі, які, згавалі мы на імпрэзе, нарадзіўся 11 лістапада 1956 года ў вёсцы Падолцы ў сям’і селяніна-аднаасобніка.

І яшчэ з біяграфіі. У 1974-м

Удзельнікі творчай сустрэчы ў Астраўцы

Станіслаў закончыў Жукойніцкую школу, служыў у войску, працаваў на чыгунцы. У 1987-м закончыў філфак БДУ. Друкуецца не толькі ў Беларусі ды Латвіі: ягоныя творы публікаваліся ў Англіі, Польшчы, Расіі, Украіне. Ён аўтар шэрагу кніг паэзіі. Вершы нашага сябра па суполцы “Уздым” друкаваліся ў шэрагу калектывных зборнікаў, латвійскіх падручніках. На ягоныя вершы напісаны шэраг песень кампазітарамі Латвіі ды Беларусі.

Творчая сустрэча праходзіла ў канцэртнай зале Астравецкай дзіцячай школы мастацтваў, яе вялі мясцовая Вікторыя Урбановіч ды супрацоўніцы Даўгаўпільскага ЦБК Марыя Памецька з Інэсай Казлоўскай. Бібліятэкаркі Інэса Ігошына і Таццяна Бабойць чыталі вершы С. Валодзькі, разам з юнымі чытачамі паказалі інсцэноўку ягонай казкі “Дачка лесніка”. Спявачкі з гурта “Пралескі” ЦБК Юлія Хмяльніцкая ды Інэса Казлоўская выконвалі песні на словы С. Валодзькі: “Беларусы свету”, “Наш масток”, “Песенка вясёлкі”, “Калыхан-

ка для мамы”, а таксама латышскія і латгалскія народныя песні, якія паэт пераклаў на беларускую мову.

Ансамбль “Світанак” з Астраўца выканаў песню “Мой кося”, а спявак і кампазітар, астраўчанін Аляксандр Якіменка спяваў песні, напісаныя ім на словы С. Валодзькі: “Памяці Казіміра Сваяка”, “Міхалішкі касцёл”, “Дачка лесніка” і “Астравеччына”. Выканаў Аляксандр і дзве песні на словы Міхася Пазнякова: “Родны кут” і “Прысвятчэнне Астраўцу”. А ганаровы госць, старшыня Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі, лаўрэат трох рэспубліканскіх літаратурных прэмій “Лепшая кніга года” Міхась Пазнякоў вітаў грамаду, чытаў свае вершы, падараваў свае кнігі ды ўручыў Станіславу Валодзьку нагрудны знак Саюза пісьменнікаў Беларусі “За вялікі ўклад у літаратуру”.

Намесніца дырэктара бібліятэкі Наталля Ачарэтова, якая ладзіла імпрэзу, гасцінна сустрэкала землякоў, прыняла ў падарунак ад Станіслава ягоную кнігу “Под не-

бом Родины” (2016). Госць падарыў і зборнік песень даўгаўпільскіх аўтараў “Песенный город”. Наталля выказала надзею на далейшае супрацоўніцтва.

Як і Станіслаў Валодзька, я ж таксама — з Астравецкага раёна родам. Маючы магчымасць, сказала шмат добрых слоў у адрас землякоў, падзякавала за цёплы прыём, за магчымасць пабываць на роднай зямлі, пакланіцца ёй. Уручыла гаспадарам памятных сувеніры з Даўгаўпілса.

А напрыканцы імпрэзы мы ўсе разам спявалі “Развітальную песню” на словы Станіслава Валодзькі (музыка Таццяны Піменавай). Там ёсць словы: “Пабывалі мы ў роднай старонцы,/ Ды не кажам тужліва “Бывай!”./ Мы ў душы павязём з сабой сонца,/ Як падораны нам каравай”.

І сапраўды, мы павезлі з сабою самыя светлыя і радасныя пачуцці, а таксама надзею на новыя сустрэчы на гасціннай Астравецкай зямлі.

Марыя Памецька, метадыстка Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Па ўсім свеце сябры

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Потым зямлячка мне казалі: больш за 40 гадоў не была ў Беларусі, бо як патрапіла пасля вайны ў Адэсу, то там і “асела”. У Белгарадзе-Днястроўскім пасля нашага прыезду была створана беларуская суполка! Пасля кожнай такой сустрэчы з землякамі адчуваеш: там заварушыліся. Людзі разумеюць: іх праца — цікавая і патрэбная”.

Сам Міхаіл Леанідавіч апынуўся ў гэтай плыні, калі пасля пераезду ў Мінск з роднага Дуброўна, што на Віцебшчыне, закончыў Акадэмію кіравання пры Прэзідэнце. Працаваў у апарате Упаўнаважанага, пасля — узначальваў Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур. Сёння Міхаіл Рыбакоў — дырэктар Культурнага цэнтра Беларусі ў Варшаве. І ўсюды працуе з беларусамі замежжа. Памятаю, гутарылі з кіраўніцай асацыяцыі “Беларускі культурны цэнтр у Францыі” Святланай Суравай, і субсідэнта заўважыла: “Рыбакоў цяпер у Польшчы? То пашанцавала беларусам Польшчы!”.

І сёння ўжо ідзе розгалас пра цікавыя праекты, што спрыяюць

пашырэнню беларускай культуры ў суседняй краіне. З горада ў горад пераязджае выстава старадаўніх беларускіх абразоў і званоў са збору Музея старажытнабеларускай культуры НАН Беларусі. Варшава, Беласток, Гайнаўка, Дубіны, Супрасль... З Варшавы пачала шлях па Польшчы і экспазіцыя “Завуся я толькі Янка Купала” — яе падрыхтавалі супрацоўнікі мінскага Купалаўскага музея. Цяпер выстава экспануецца ў Цэнтры беларускай культуры ў Гайнаўцы. Пры падтрымцы Культурнага цэнтра Беларусі ў Варшаве летась прайшлі майстар-класы па традыцыйных беларускіх танцах, прэзентацыі музінструментаў, у розных месцах Беласточчыны дэманстравалася фотавыстава архіўных фатаграфій з чарнобыльскіх этнаэкспедыцый... Актыўна тым часам развіваюцца сяброўскія стасункі паміж навучальнымі ўстановамі абедзвюх краін, пашыраюцца кантакты ў сферы турызму.

Досвед працы з беларусамі замежжы ў Міхаіла Рыбакова — салідны. Сярод паспяховых прыкладаў партнёрства ён называе доўгатэрміновы праект “Рэгіён — дыяспара”. Сёння

некаторыя суполкі маюць нават па некалькі партнёраў на Бацькаўшчыне: завязаліся стасункі са школамі, прадпрыемствамі. Па такім прынцыпе працуюць суполка “Нёман” з Тальяці ды адміністрацыя горада Ваўкавыска, НКА “Беларусы Югры” з Сургута і Гомельскі аблвыканкам, ёсць некалькі партнёраў у Цэнтра беларускай культуры з Даўгаўпілса. Цікавы праект і Конкурс “Культура”: на лепшую папулярнае беларускай культуры за мяжой. “Супляменнікі дасылаюць у Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур творчыя справаздачы аб дзейнасці, — удакладняе Міхаіл. — А журы, ацэньваючы матэрыялы, бачыць, як працуюць беларусы ў той ці іншай краіне, як увагуле развіваецца беларускі рух за мяжой”.

“Беларусь і беларусы, дзе б мы ні жылі, — адзінае цэлае, — разважае Міхаіл Рыбакоў. — Кожны ж пачынае сабе шанаваць, калі адчувае карані. У апошні час з’явілася шмат новых цікавых суполак: асацыяцыя “Bellarus” у Італіі, Культурны цэнтр Беларусі ў Францыі, Беларускае аб’яднанне ў Швейцарыі... Актывізуюцца сувязі з Аргенцінай”.

КАЦІРЫНА МАЛЬДЗЕДСКАЯ

Вясна. Час упрыгожваць зямлю дрэвамі ды кветкамі

Міхаіл Леанідавіч прызнаецца: па-за беларускім рухам сябе ўжо не ўяўляе, гэта — частка яго жыцця. “Фармальна працаваць з супляменнікамі — немагчыма, — лічыць ён. — Многія мне тэлефануюць, пішуць па розных пытаннях на электронную пошту... Я ж кіруюся прынцыпам: дзверы адчынены для ўсіх. Таму ад працы ў мяне няма выхадных, і пэўнага часу ў сутках для яе — таксама не бывае”. А побач, радуецца, ёсць аднадумцы, такія ж апантаныя справамі ды ідэямі людзі: “Шмат год сябруем і працуем з таварыствам “Радзіма”, каардынатарам праектаў Галінай Навіцкай. Сярод

ВЕСТКІ

Карысны рэсурс

У Шанхаі з’явіўся Цэнтр эталоннай прававой інфармацыі Беларусі

Ва Усходне-кітайскім педагагічным універсітэце ў Шанхаі адкрыўся Цэнтр эталоннай прававой інфармацыі Беларусі. Пад час адкрыцця ўстановы Генеральны консул Беларусі ў Шанхаі Валеры Мацэль выказаў надзею: цэнтр будзе запатрабаваны ўсімі, хто цікавіцца Беларуссю, яе ўнутранай і знешняй палітыкай, нацыянальным заканадаўствам, беларуска-кітайскімі стасункамі. А сёння як ніколі дынамічна развіваюцца адносіны паміж дзвюма краінамі ў розных кірунках. Паводле слоў дыпламата, адкрыццё цэнтра — канкрэтны ўклад у рэалізацыю праграм “Эканамічны пояс Шаўковага шляху” і “Марскі Шаўковы шлях XXI стагоддзя”.

Дырэктар Нацыянальнага цэнтра прававой інфармацыі Беларусі Яўген Каваленка ўпэўнены: цэнтр стане адной з пляцовак, дзе можна азнаёміцца з інфармацыйна-прававымі рэсурсамі Беларусі ды атрымаць навыкі працы з імі. Акрамя таго, кітайскія навучэнцы змогуць там выпрацоўваць і ўласныя падыходы да выкарыстання дасягненняў беларускіх спецыялістаў у сферы права ды інфарматызацыі. Прычым усё гэта будзе на карысць юрыдычнаму супрацоўніцтву паміж краінамі. Рэктар Усходне-кітайскага педагагічнага ўніверсітэта Чэнь Цюнь лічыць: новы цэнтр стане важнай платформай, якая дасць магчымасць кітайскім студэнтам даведацца пра досвед Беларусі ў сферы заканадаўства і рэфармавання судовай сістэмы.

Дарэчы

Беларускі цэнтр эталоннай прававой інфармацыі ў Шанхаі створаны Нацыянальным цэнтрам прававой інфармацыі Беларусі сумесна з Усходне-кітайскім педагагічным універсітэтам.

РОДНЫ БЕРАГ

Сэрца часцінка ў вёсцы Хамінка

Вёскі ды гарады Бацькаўшчыны заўсёды вабяць да сябе тых, хто адтуль родам

Завітаўшы на пачатку года ў рэдакцыю газеты “Брянский рабочий”, старшыня Беларускага зямляцтва на Браншчыне Мікалай Голасаў падзяліўся ўспамінамі пра сваю мінулагоднюю паездку на малую радзіму — у Лоеўскі раён.

— **Мікалай Іванавіч, дзе вы нарадзіліся, у якой сям’і?**

— Ёсць на Гомельшчыне, у Лоеўскім раёне, вёска Хамінка — там і нарадзіўся. Гэта ў вусці рэчкі Сож, прытоку Дняпра, на мяжы з Украінай. Найпрыгажэйшыя мясціны з пышнымі лугамі, лясамі, невялікімі рэчкамі. У разводдзе вёска наша ўвогуле аказваецца на вялікім востраве. За савецкім часам была вялікаю: да 1300 жыхароў. Яны працавалі ў калгасе, леспрамгасе, у парашодстве — тады па Сажы хадзілі парашоды, буксіры, сплаўлялі лес. У вёсцы былі магазін, бальніца, аптэка, пошта, клуб, бібліятэка, школа, царква, кузня... Калі пачалася вайна, жыхары Хамінкі пайшлі на фронт, у партызаны, каб змагацца з нямецка-фашысцкімі акупантамі.

Многія не вярнуліся з палёў бітваў, былі знішчаны карнікамі. У баях за вёску ў кастрычніку 1943-га загінулі 154 савецкія салдаты з 65-й арміі, 11 мясцовых жыхароў забіта карнікамі, якімі спалена 82 двары. У цэнтры вёскі стаіць помнік загінулым воінам, там штогод у Дзень Перамогі праводзяцца мерапрыемствы. На іх прыязджала з Бранска сям’я Канаваленкі Валерыя Аляксандравіча, унук якога выступаў перад вяскоўцамі на мітынг. Дарэчы, уся тая сям’я ўваходзіць у наша зямляцтва. Пасля вызвалення вяскоўцы адбудавалі дамы, узвялі фермы, набылі трактары, камбайны, іншую тэхніку. Памятаю статкі кароў, цялят, табуны коней, гул машын...

Раніца ў нас поўнілася рознымі галасамі: працавалі радыёрэпрадуктары, рыпалі брамкі, чуўся звон вёдраў, брэх сабак, мыканне кароў. Вядома ж, ішлі дымы з комінаў. А днём на ўсю вёску чуўся школьны званок: у нас была сямігодка, потым — васьмігодка. Са школы чуліся галасы і смех дзяцты. У ёй, дарэчы, дырэктарам, завучам працаваў мой бацька — удзельнік вайны. А вечарамі ў клубе заліваўся гармонік...

— **Вы расказваеце пра тую даўніну з сумам у вачах ...**

— Так... Прайшлі гады, шмат што змянілася. Развіваліся гарады — і ўсё менш людзей заставалася ў вёсках. Вось і ў Хамінцы рэдка пачуеш дзіцячыя галасы, змяніўся і рытм

МІКАЛАЙ ГОЛАСАЎ

яе жыцця: стаў нейкім запаволеным. Карэнных жыхароў засталася няшмат. Мы ўдзячныя ім за тое, што захоўваюць традыцыі вёскі, аберагаюць магілы продкаў, дапамагаюць падтрымліваць сувязі паміж тымі аднавяскоўцамі й сваякамі, хто ў свой час падаўся ў свет, і нашую малую радзімай.

— **А колькі беларусаў у Бранскай вобласці?**

— Больш за 10 тысяч. Такіх, як і я, былых вяскоўцаў за межамі зямлі нашых продкаў шмат, і з лёсам, як у Хамінкі, на Беларусі многа вёсак. Зрэшты, наведваючы малую радзіму, мы бачым, як развіваюцца ў Беларусі базавыя вёскі. Яны пераўтвараюцца ў аграгарадкі, вяскоўцы маюць у дамах прыродны газ, ваду, на дарогах — асфальт. Ёсць крамы, пошта, школы... Так і ў суседняй вёсцы Шарпілаўцы, куды перасялілася частка жыхароў Хамінкі.

— **Мікалай Іванавічы, а вы часта бываеце ў роднай вёсцы?**

— Раз на год — абавязкова. У нас ужо традыцыя: на Радаўніцу збірацца на могілках, каб пакланіцца памяці продкаў. У гэты дзень прыязджаюць многія выхадцы з тых мясцін. Праведваюць сваякоў і на святы: Дзень Перамогі, Новы год, Каляды... А часам — каб падыхаць знаёмым з дзяцінства паветрам, нахадзіцца па лугах, пасядзець з вудой на рацэ ці схадзіць у лес па ягады, грыбы.

— **У вас ёсць знаёмыя сярод тых, хто застаўся жыць у Хамінцы?**

МІКАЛАЙ ГОЛАСАЎ

Родныя людзі, родная вёска Хамінка. 2016 г.

— А яны ўсе там знаёмыя ці радныя. З роду Даронькі-Канаваленкі, у якім было 10 дзяцей, застаўся ў вёсцы Віктар Аляксандравіч, былы трактарыст саўгаса “Карпаўка”. Яго бацька загінуў на вайне. Разам з Віцём падымала маці на ногі яшчэ аднаго сына й дачку. Сербанулі гора пад час акупацыі — нікому не пажадаеш такога. Але выжылі. Аднавілі разбураны дом, гаспадарку. Цяпер Віктар Аляксандравіч старэйшы ў родзе, і едуць да яго пагасцяваць шматлікія сваякі з многіх куткоў былога Савецкага Саюза. І мінулым летам сабраліся ў яго стрыечныя браты й сёстры, якія жывуць у Расіі (Бранск), Літве (Вільнюс), Беларусі: Ніна Падвальная, Таццяна Місачэнка, Валянціна Карнавушанка ды я. Гутаркі былі цікавыя, разыходзіцца не хацелася. Успаміналі родных, гаварылі пра жыццё, пер-

спектывы. Агаспадар, параўноўваючы тое, як жыў у час вайны ды пасля яе, заключыў: “Жыццё атрымалася, і цяпер я жыву так, як ніколі не жыў. Сыты, апрануты, абуты, магу купіць любую рэч”. Уладкавання й яго дзеці: жывуць у Гомелі. Мы прайшліся па вёсцы, сустракаліся з аднавяскоўцамі, наведалі могілкі. Узялі па жмені зямлі, каб рассыпаць яе на магілах сваіх сваякоў, якія пахаваны далёкіх ад родных месцаў — у Расіі, Літве.

— **Вас саміх дадому цягне?**

— Так, нейкая невядомая сіла цягне на Бацькаўшчыну, і не толькі мяне... Штогод летам прыязджае ў Хамінку мая дачка Ала, кандыдат навук, дацэнт Маскоўскага медуніверсітэта. Ёй тамтэйшая прырода падабаецца, бывае ў лесе, на рацэ, а заадно лечыць родных, суседзяў. Кажы: лепшага адпачынку не бывае. Пастаянна навед-

вае сваіх бацькоў Віктара і Валянціну Нікіценкаў іхні сын Канстанцін, былы ваенны, які жыве ў Маскве. Разам з ім прыязджае й жонка Ірына, якая родам з вёскі Карпаўкі. Канстанцін, дарэчы, не раз казаў, што марыць перасяліцца ў вёску: чакае, калі дзеці скончаць ВУЗ. На лета ў бацькоўскай хаце засяляецца і сям’я Ніны Даронькі, а сама яна адпачынак спалучае з сельгаспрацамі.

— **Скажыце, а зямляцтва беларусаў на Браншчыне таксама нагадвае ім пра малую радзіму?**

— Так, мы ж дзеля таго і ўтварылі суполку. Беларусы, якія апынуліся за межамі Бацькаўшчыны, імкнуцца аб’яднацца між сабой, стварыць суполку ці далучыцца да яе, каб дапамагаць і падтрымліваць адзін аднаго. Нам важна не згубіць сваю культуру, мову, звычаі. Акрамя таго, праз суполку лягчэй наладзіць кантакты з мясцовымі ўладамі, палітычнымі партыямі, грамадскімі аб’яднаннямі, мацаваць сяброўства з брацкім рускім народам.

— **Хто цяпер далучаны да грамадскай працы ў зямляцтве?**

— Людзі розных прафесій: дэпутаты, прадпрыемальнікі, лекар, вайскоўцы, студэнты, пенсіянеры... Значная частка — выхадцы з Гомельскай і Магілёўскай абласцей. Сярод іх Тамара Старчанка — начальнік упраўлення сацыяльнай абароны вобласці (яна з вёскі Старое Закружжа Веткаўскага раёна), Юры Маджараў — дырэктар аднаго з гандлёвых цэнтраў Бранска (з вёскі Страдубка Лоеўскага раёна), Віталь Макарэвіч — прадстаўнік камерцыйнай фірмы (з пасёлка Чырвонае Жыткавіцкага раёна), Аляксандр Цопаў — адвакат (з мястэчка Уваравічы Буда-Кашалёўскага раёна) ды іншыя. Нашай суполцы 10 гадоў, яна актыўна ўдзельнічае ў жыцці Бранска і вобласці. Калі хто пабывае на малой радзіме, то ладзім сустрэчы з бранцамі, дзелімся ўражаннямі ад паездкі, перадаем у этнамузей рэчы з нацыянальным каларытам: ручнікі, калаўроты, прадметы побыту. Знаёмім з экспазіцыямі школьнікаў, расказваем пра Беларусь, яе жыхароў. Ладзім экскурсіі ў Гомель, Магілёў, Хатынь, Брэст. Цяпер рэалізуем праекты: “Беларусь — Расія: дзве сястры”, “Хатынь — Хацунь: адзін лёс”, “Беларускі этнамузей”. Такія дзейнасць спрыяе ўмацаванню беларуска-расійскага сяброўства.

Гутарыў **Мікалай Ягораў**, карэспандэнт абласной газеты “Брянский рабочий”

КУЛЬТУРНАЯ ПРАСТОРА

Скарынаў след у Лондане

Святочная акцыя з нагоды 500-годдзя беларускага кнігадрукавання прайшла ў Брытанскай бібліятэцы

Як паведаміў намеснік дырэктара НББ Алесь Суша, найбуйнейшая бібліятэка Еўропы ўпершыню стала арганізатарам беларускага мерапрыемства. Быў падпісаны мемарандум

аб узаемаразуменні паміж Брытанскай бібліятэкай і Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі, прайшлі юбілейная канферэнцыя, прэзентацыя факсімільнага перавыдання кніжнай спадчыны Ф. Скарыны і яго перадача Брытанскай бібліятэцы. Гасцям паказалі беларускія ўнікальныя выданні са збораў бібліятэкі.

Дасягнута і вельмі важная дамоўленасць: лічбавыя

копіі з выданняў Францыска Скарыны, якія зберагаюцца ў Лондане, будуць перададзены ў дар Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. А ініцыявалі ды зладзілі комплексную імпрэзу Амбасадар Беларусі ў Аб’яднаным Каралеўстве Вялікабрытаніі ды Паўночнай Ірландыі, Брытанская бібліятэка, Нацыянальная бібліятэка Беларусі, а таксама Беларуская бібліятэка

і музей імя Францішка Скарыны ў Лондане.

У канферэнцыі паўдзельнічалі гісторыкі-славісты, супрацоўнікі абедзвюх бібліятэк, прадстаўнікі дыяспоры, грамадскасці ды СМІ. Усіх вітаў дырэктар Брытанскай бібліятэкі Роўлі Кітынг. Выступілі Амбасадар Беларусі ў Вялікабрытаніі Сяргей Алейнік, дырэктар НББ Раман Матульскі ды яго намеснік,

Помнік Ф. Скарыну ля Нацыянальнай бібліятэкі

старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Алесь Суша, куратар фондаў Брытанскай бібліятэкі Крыстафер

Енсан, сябра апыякунскай рады Беларускай бібліятэкі ў Лондане імя Францішка Скарыны Караліна Мацкевіч.

27 САКАВІКА — МІЖНАРОДНЫ ДЗЕНЬ ТЭАТРА

3 Палтаўшчыны — у Мінск

Актрыса, тэатральны педагог Людміла Мацкевіч нарадзілася ва Украіне, вучылася акцёрскаму майстэрству ў сталіцы Узбекістана і ўжо больш за 50 гадоў жыве ў Беларусі

Іван і Валянціна Ждановічы

Хоць і бывае, што чалавек “дзе нарадзіўся, там і згадзіўся”, аднак у людзей мастацтва, тэатра лёсы складваюцца па-рознаму. Часам абставіны вымушаюць іх і ўдалечыні ад Радзімы шукаць сваё месца ў жыцці. Якое, калі верыць класікам, і само ёсць тэатр, у якім усе мы — акцёры. З гісторыі ж вядома: раней былі вандроўныя тэатры. Сапраўднае мастацтва нагадвае нам: рух ёсць жыццё. І добры тэатр дае імпульс “для палёту”, падказвае, як падняцца над паўсядзённасцю, звычайнасцю, над тым, што абмяжоўвае ды перашкаджае адчуваць сябе “птушкай вольнаю”. Бывала й так, што цэлы тэатральны гурт зменяў “месца прапіскі”. Напрыклад, 14 танцораў з беларускага Шклова, з прыгоннага Тэатра графа Зорыча яшчэ ў 1800 годзе пераехалі на працу ў Санкт-Пецярбург...

І тэрыторыя СССР давала шмат магчымасцяў для свабоднага перацякання талентаў. “Я родам з Палтаўшчыны, чыгуначная станцыя Рамадан там ёсць: мая радзіма, — гаворыць беларуская актрыса Людміла Мацкевіч. — Побач і знакаміты Міргарад, Лубны: гогалеўскія мясціны. Тата быў афіцэр-танкіст, і бацькі па Сярэдняй Азіі качавалі-служылі: то ў адной рэспубліцы, то ў другой. А я гадавалася ў сваіх бабулек. Ганаруся, што дзядуля па тату, Сцяпан Мітрафанавіч Сінельнік, быў чалавек неардынарны: генерал-маёр юстыцыі. Апошнія гады служыў у Растове-на-Доне — там пайшоў у запас, там жыў і пахаваны на Алеі славы. Дарэчы, ён быў старшынёй трыбунала, які пасля вайны судзіў

Іван і Людміла Мацкевічы ў дамашнім інтэр’еры. 2012 г.

зброднікаў, што выдалі фашыстам герояў-маладагвардзейцаў. Нават быў у свой час у савецкіх газетах фотаздымак з таго суда”.

Калі Людміла ўжо заканчвала школу, бацька яе служыў у Тэрмезе (Узбекістан), у танкавай дывізіі. У горадзе, гаворыць, ніякіх ВНУ не было, таму паехала паступаць вучыцца “на артыстку” ў Ташкент: “Там было шмат цікавых тэатральных курсаў: кіргізкі, казахскі, кара-калпакскі, туркменскі... Адзін раз на пяць гадоў набіраўся рускі. Паступала — з цяжкасцю, але паступіла. Жыла, вучылася ў Ташкенце ў 64-м і 65-м гадах. А ў 1966-м там быў вялікі землятрэс, і я перавялася ў Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. На той час тата служыў у Калінінградзе, дык я — бліжэй да бацькоў”.

Беларусь, прызнаецца Людміла Сцяпанавуна, ёй адразу вельмі спадабалася: клімат, прырода, людзі... Хутка навучылася разбірацца ў грыбах, якія й цяпер любіць збіраць. А

Ташкент, разам з аднакурснікамі, з якімі адвучылася два гады, засталіся ў мінулым: “У Ташкенцкім тэатральна-мастацкім інстытуце імя А. Астроўскага кіраваў курсам Іосіф Радун. Сярод маіх аднакурснікаў — народныя артысты Узбекістана акцёр Шухрат Іргашаў, кінарэжысёр Эльёр Ишмухамедов: ён шмат цікавых фільмаў паставіў. Дарэчы, і мой муж, заслужаны артыст Беларусі Іван Мацкевіч у фільме “Дольше века...” зняўся: разам з Шухратам. З апошнім сябруем, ён ужо не раз да нас прыязджаў”.

З украінскім гарадскім пасёлкам Рамадан у Людмілы Сцяпанавуны сувязі страчаны: сваякоў-родных там не засталася. І ва Узбекістане, у Ташкенце — хіба што аднакурснікі. “Так што Беларусь стала для мяня радзімай”, — гаворыць актрыса.

Вучылася яна ў Мінску на курсе ў Аляксандра Бутакова і Веры Рэдліх, пасля яго заканчэння ў 1968-м яны з мужам паехалі ў Брэст. Абодва

больш за дзесяць гадоў працавалі ў Брэсцкім драмтэатры імя ЛКСМБ, у 81-м вярнуліся ў Мінск. Пасля пераезду Людміла Сцяпанавуна стала тэатральным педагогам: выкладала сцэнічную мову ва Універсітэце культуры, у Школе-студыі пры Беларускай гільдыі акцёраў кіно. Цяпер працуе ў Музычным тэатры: кансультантам па сцэнічнай мове. У яе шмат таленавітых вучняў. Аднак і сама Людміла Мацкевіч застаецца актрысай. Яна здымалася ў фільмах “Давай поженемся” (1982), “Перекресток” (1999), “Каменская. Чужая маска” (2000), “Фабрика грез” (2004), “Суд/Ваша честь 2” (2009), “Сила Веры” (2013) ды іншых.

Магчыма, адна з самых галоўных, цікавых і запатрабаваных у жыцці ўнучкі генерала — роля надзейнага тылу для вядомага мужа-артыста. Які, дарэчы, вельмі часта іграе ў кіно... генералаў. У інтэрв’ю для журналістаў з брэсцкай газеты “Заря” акцёр Нацыянальнага акадэмічнага драмтэатра імя М. Горкага Іван Мацкевіч прызнаўся, што даражыць роляй генерала Дзмітрыя Паўлава ў фільме “Война на западном направлении” (1990): “Я, дарэчы, стаў першым акцёрам, які ўвасобіў на экране гэты складаны вобраз. Гэта даніна памяці вялікаму чалавеку, які быў незаслужана абвінавачаны і расстраляны. І хоць фільм выйшаў на экраны даўно, аднак на вуліцах па гэты час да мяне падыходзяць людзі, дзякуючы за тую ролю”.

У сям’і акцёраў Мацкевічаў вырас і свой рэжысёр: іхняя дачка Лена паставіла спектакль у мінскім Тэатры-студыі кінаакцёра. Цяпер Алена Іванавуна загадвае трупаі у Рускім тэатры, выходзіць ўнукаў артыстаў: Цімафея ды Фросю.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Горад старажытны, горад малады

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)
Сябар мой, шчыры і душэўны чалавек Іван Матох, таксама танцор, быў вайскоўцам, цяпер ён — афіцэр запасу. Але й танцуе, можна сказаць, усё жыццё. Сябар жыве ў Маскве, і ў яго, ведаю, нават унукі танчаць беларускія танцы. Між тым багата хто з былых артыстаў “Прыпяці” потым і сам узначаліў танцавальныя калектывы. Нашага ж Міхася Буду запрасілі ва Украіну: у Дзяржаўны ансамбль танца. Ганаруся сваімі вучнямі! А пасля сустрэч у Тураве задаволены вельмі, што там ад дзіцячага садка дзетак далучаюць да народнай культуры.
Хоць мяне й цяжка здзівіць — але ж дзівіўся, радаваўся, пабачыўшы цудоўны музей, прысвечаны традыцыям продкаў, у 2-й тураўскай шко-

ле. Там ёсць мастацка-абрадавы гурт навучэнцаў. І якраз ішла рэпетыцыя дзеі “Вясну сустракаць, Юр’я вітаць”. Гучала песня: “Ой, Вясна-Вяснулечка,/ А што ж ты нам вынесла?/ А ці сырчыку, а ці маслейка,/ А ці добрага шчасцейка?” Гучыць родная мова, ляцяць буслы, спяваюць птушкі... Вельмі адказна рыхтаваліся да творчай справяздачы і настаўнікі, і вучні: агляд праводзіць Жыткавіцкі райаддзел народнай адукацыі. Шмат увагі пашырэнню народнай культуры надаюць мясцовыя ўлады, падахвочвае да зберажэння традыцый і мясцовая газета “Новае Палессе”. А галоўны скарб краю — таленавіты, працавіты народ. Палешукі Жыткавіччыны спрадвеку жывуць у плыні роднай культуры, менавіта там ацалелі галоўны асро-

Мікола Котаў і яго маленькія сябры-тураўцы

дак традыцыйнай культуры Беларусі. Як вядома, з той шчодрай на таленты зямлі выйшлі ў людзі добрыя кампазітары, пісьменнікі, кіраўнікі рознага ўзроўню, артысты ансамбляў песні, танца — як беларускіх, так і з суседніх краін. Прыемна мне бываць на зямлі, з якой і я паяднаны лёсам. То багацей, мой родны, працавіты,

таленавіты палескі Жыткавіцкі край! Перадавай нашчадкам мудрасць продкаў, навучай любові да Бацькаўшчыны, да традыцый народных. У якіх — наша сіла, наша слава, ды і наша будучыня.

Мікола Котаў, харэограф, ганаровы жыхар горада Турава

ВЕСТКІ

Летапіс добрых спраў

Іван Іванаў

Выйшаў з друку двухсоты ад часу заснавання нумар газеты Саюза беларусаў Латвіі “Прамень”

Прыгожыя словы — не заўсёды сведчанне годных, значных спраў. А найлепш, калі ў дзейнасці ёсць гарманічнае ўзаемадзеянне спраў ды слоў. Таму заслугоўвае павагі ды пераймання досвед шматбаковай дзейнасці Саюза беларусаў Латвіі. Прыгожая, багатая на фотаздымкі поўнафарматная газета (раней казалі: фармат газеты “Правда”) ужо 23-і год выдаецца ў Рызе. Газета — сімвал адзінства і сілы СБЛ. Сябры дасылаюць нам па электроннай пошце яе варыянт у ПДФ-фармаце. Летась у лютым выйшаў 194-ы нумар, а сёлета — ужо двухсоты. Віншuem усіх, дзякуючы каму праект развіваецца, віншuem чытачоў газеты, актывістаў СБЛ.

Газета, як вядома, дае магчымасць не толькі зафіксаваць падзеі, але і сабраць каштоўны досвед, заахвоціць рупліўцаў да стваральнай працы на будучыню. Тыя, хто робіць “Прамень”, маюць і такую добрую традыцыю: павіншаваць усіх супляменнікаў з Латвіі, у чым жыццё ёсць важныя дасягненні, падзеі. У юбілейным нумары “Праменя”, напрыклад, на першай старонцы шмат розных віншаванняў з Калядамі, Новым годам, Раством Хрыстовым. А на апошняй — пад традыцыйнай рубрыкай “Саюз беларусаў Латвіі віншуе” чытаем як імёны і прозвішчы юбіляраў, актывістаў з розных суполак, так і тых, хто адзначаў свой чарговы дзень нараджэння ў студзені, лютым, сакавіку. Каштоўны, дарэчы, напамінальнік, бо ў коле жыццёвых клопатаў не ўсё ж утрымаеш у галаве...

Асобна пададзена віншаванне сябру праўлення Беларускага таварыства “Прамень”, юбілярыцы Зоі Кальвіш ад старшыні СБЛ Валянціны Піскуновай ды старшыні суполкі “Прамень” з Рыгі Алёны Лазаравай. Спадарыня Зоя шмат гадоў на чале ансамбля беларускай народнай песні “Надзея”, сама ў ім спявае. Яна ўшанавана ганаровай граматай СБЛ, ёй — падзяка за самаадданую працу дзеля пашырэння беларускай культуры, мовы, традыцый, дзеля развіцця беларускага руху ў Латвіі.

Шэраг тэкстаў пра сустрэчы, падзеі ў беларускіх суполках Латвіі, што выйшлі ў 200-м нумары газеты “Прамень”, у адаптаваным выглядзе пабачылі свет і ў нашым выданні. Мы рады такому супрацоўніцтву. А на 2-3 старонках — грунтоўны тэкст Алёна Лазарава паводле матэрыялаў круглага стала ў Латвійскім нацыянальным цэнтры культуры. Тэма яго: “Нематэрыяльная культурная спадчына — гэта каштоўнасць і духоўнае багацце краіны. Роля і магчымасці грамадскіх культурных аб’яднанняў нацыянальных меншасцяў у зберажэнні нематэрыяльнай спадчыны”. Мяркую, актывісты беларускіх суполак у іншых краінах маглі б выкарыстаць досвед, ініцыяваць падобныя абмеркаванні ў сябе.